

MINISTERSTVO VNITRA
Poradní sbor ministra vnitra
ke správnímu řádu

Závěr č. 38

ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 10. 4. 2006

Ochrana obchodního tajemství při nahlížení do spisu podle § 38 správního řádu

Při nahlížení do spisu je třeba podle § 38 odst. 1 správního řádu umožnit účastníkům řízení a jejich zástupcům nahlédnutí i do písemností obsahujících obchodní tajemství, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Odůvodnění:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zaslal Ministerstvu vnitra dotaz, který směřoval k výkladu a aplikaci § 38 správního řádu upravujícího nahlížení do spisu. Dotaz se týkal ochrany obchodního tajemství při nahlížení do spisu.

Podle § 38 odst. 6 správního řádu jsou z nahlížení do spisu vyloučeny jeho části obsahující utajované informace nebo skutečnosti, na něž se vztahuje zákonem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti. Vystává však otázka, zda lze za povinnost mlčenlivosti podle § 38 odst. 6 správního řádu považovat i povinnost mlčenlivosti založenou na soukromoprávních vztazích nebo se jedná pouze o veřejnoprávní povinnost.

Dosavadní judikatura¹ zastávala stanovisko, že účastníku řízení nelze odepřít nahlédnutí do spisu a poukazem na to, že spis obsahuje obchodní tajemství, a připouštěla při nahlížení do spisu podle § 23 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, možnost nahlížet i do dokumentů obsahujících obchodní tajemství. Tato stanoviska vycházela ze staré právní úpravy, která rovněž chránila zákonem uznanou povinnost mlčenlivosti.

Podle názoru poradního sboru povinnost mlčenlivosti musí mít veřejnoprávní charakter. Obchodní tajemství tedy nelze vzhledem k výše uvedené definici považovat za zákonem uznanou povinnost mlčenlivosti ve smyslu § 38 odst. 6 správního řádu. Obchodní tajemství je institutem soukromého práva. Naproti tomu právní vztahy v rámci správního

¹ například rozsudek Vrchního soudu v Olomouci č.j. 2 A 4/1999 (SJS 543/1999)

řízení mají veřejnoprávní povahu. Účastník řízení tak při nahlížení do spisu obsahujícího obchodní tajemství nemusí mít souhlas osoby, která může nakládat s obchodním tajemstvím, neboť se jedná o veřejnoprávní vztah upravený správním řádem a toto oprávnění vyplývá z § 38 správního řádu, a nikoliv o soukromoprávní vztah např. dvou podnikatelů. To však nevylučuje účastníkovu povinnost mlčenlivosti o skutečnostech podléhajících obchodnímu tajemství nebo případnou odpovědnost za nekalosoutěžní jednání či trestný čin. Z toho vyplývá, že účastníci řízení mají právo seznámit se s obchodním tajemstvím při nahlížení do spisu.

Podle § 2 odst. 3 správního řádu je správní orgán povinen šetřit práva a oprávněné zájmy dotčených osob. Tato povinnost se vztahuje rovněž na ochranu obchodního tajemství. Z tohoto důvodu je třeba skutečnost, že podkladem pro vydání rozhodnutí je skutečnost podléhající obchodnímu tajemství, zohlednit v případě, kdy by hrozilo, že se s obchodním tajemstvím seznámí třetí osoby, které nejsou účastníky řízení². Z toho vyplývá, že správní orgán v tomto případě neumožní podle § 38 odst. 2 správního řádu nahlížení do spisu třetím osobám, neboť by tím bylo porušeno právo účastníka na ochranu obchodního tajemství. Stejným způsobem je podle § 49 odst. 2 a 3 správního řádu zohlednit projednávání obchodního tajemství při rozhodování, zda bude ústní jednání veřejné³.

Obdobným způsobem je chráněno obchodní tajemství i v soudním řízení. Podle § 124 občanského soudního řádu je třeba dokazování v soudním řízení provádět tak, aby byla šetřena zákonem stanovená nebo jiná státem uznaná povinnost mlčenlivosti. Toto ustanovení ve znění do 31.12. 2000 (novela provedená zákonem č. 30/2000 Sb.) výslovně chránilo rovněž obchodní tajemství. Z toho, že z § 124 občanského soudního řádu byla vypuštěna ochrana obchodního tajemství lze dovodit, (tento názor potvrzuje i dostupná literatura), že soud není povinen podle § 124 občanského soudního řádu dbát ochrany obchodního tajemství při dokazování, tedy skutečnosti podléhající obchodnímu tajemství musí být soudu na jeho žádost předloženy a lze o těchto skutečnostech vést výslech. Nadále je však možné z důvodu ochrany obchodního tajemství vyloučit veřejnost z jednání (§ 116 odst. 2 občanského

² viz obdobně § 49 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a § 116 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

³ Podle § 38 odst. 2 správního řádu umožní správní orgán třetím osobám nahlédnutí do spisu, pokud tím nebude porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob. Podle § 49 odst. 2 správního řádu dbá správní orgán při určování, zda bude ústní jednání veřejné, o ochranu práv účastníků a stejně tak podle § 49 odst. 3 správního řádu vyhoví žádosti účastníka řízení podle § 27 odst. 1 správního řádu o veřejné ústní jednání pouze v případě, že tím nemůže být způsobena újma ostatním účastníkům. Ochranou práv ve výše uvedených ustanoveních lze ve smyslu § 2 odst. 3 správního řádu rozumět i ochranu obchodního tajemství. Z dikce jednotlivých ustanovení totiž vyplývá, že v těchto případech je upřednostňována ochrana práv účastníků před právem třetí osoby seznámit se s obsahem řízení.

soudního řádu), avšak skutečnost, že některé skutečnosti podléhají obchodnímu tajemství, nemůže bránit dokazování v řízení. Z výše uvedeného vyplývá, že skutečnosti podléhající obchodnímu tajemství mohou být součástí soudního spisu a z § 44 občanského soudního řádu lze dovodit, že se umožňuje účastníkům řízení nahlížet do spisu bez ohledu na to, zda obsahuje obchodní tajemství.

Obdobně se k problematice obchodního tajemství staví rovněž trestní řád. Podle § 8 odst. 4 trestního řádu lze poskytnutí informací odmítnout s odkazem na státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti. Podle věty poslední tohoto ustanovení se za státem uznanou povinnost mlčenlivosti podle tohoto zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen zákonem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě zákona. Podle komentářové literatury nelze na základě tohoto ustanovení považovat za zákonem uznanou povinnost mlčenlivosti obchodní tajemství. Obchodní tajemství pak podle § 65 trestního řádu není vyloučeno z nahlížení do spisu.

Podle § 49 odst. 2 soudního řádu správního lze z důvodu ochrany obchodního tajemství vyloučit veřejnost z jednání. Soudní řád správní však nebrání tomu, aby skutečnosti podléhající obchodnímu tajemství byly použity při dokazování a budou proto součástí spisu. Podle § 45 odst. 3 soudního řádu správního se z nahlížení do spisu vyloučí skutečnosti chráněné podle zvláštních zákonů s výjimkou skutečností, jimiž byl nebo bude prováděn důkaz (§ 45 odst. 4 soudního řádu správního). Soudní řád správní se tedy k ochraně obchodního tajemství při nahlížení do soudního spisu staví obdobným způsobem jako správní řád.